

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rvperti Ab-||batis Tvitiensis, Svmmi Disertissi=||miq[ue]
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas mino-||res, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Rvperti Abbatis Tvitiensis In Abdiam Prophetam Commentariorvm Vnicvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

PROLOGVS RVPERTI IN ABDIAM
PROPHETAM

Virtus in ordine duodecim prophetarum Abdias est. Hic ille esse perhibetur, qui in libro Regum loquitur ad Heliam, & nunc dicitur mihi: Vade dic domino tuo, adest Helias. Cumque recessero a te, spiritus domini asportabit te in locum quem ignoro, & ingressus nunciabo Achab, & non inuenies te, interfecit me. Sertius autem tuus timet dominum ab infantia sua. Nunquid non indicatum est tibi domino meo, quod fecerim cum interficeret Iezabel, prophetas domini quod absconderim de prophetis domini centum viros, quinquegenos, & quinquegenos in speluncis, & pauperim eos pane & aqua. Dicit etiam hic fuisse tertius ille princeps quinquegenarius, cui pepercit Helias, dicenti. Homo dei noli despicere animam meam, & animam seruatorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo, & deuorauit duos principes quinquegenarios primos, & quinquegenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miseraris animam meam. Postmodum relicto Ochozia regis ministerio, factus Heliae discipulus prophetauit, qui etiam morte propria obiit sepultus cum patribus suis in Sebaste ciuitate, ubi & Heliseus propheta, & Iohannes Baptista uenerabiliter requiescunt. Igitur quia centum prophetas aluerat, accepit gratiam prophetalem, & de duce exercitus, dux ecclesiae factus est. Vnde recte & probabiliter in euangelio suo loquitur dominus noster. Et qui recipit prophetam in nomine prophetam, mercedem prophetam accipiet. Etenim quod uere dicat praecedens in isto exemplum probat, qui pro eo quod paruulum prophetam gregem tunc pauperat in Samaria, factus & ipse propheta, nunc in toto orbe Christi pascit ecclesias. Et hoc notandum quod si cuncti in actibus Apostolorum, qui primus martyrio coronandus erat, diuino quodam praesagio uocatus est Stephanus, quod interpretatur coronatus: ita isti, qui taliter domino seruire taleque seruitutis mercedem recipere habebat, uocatus est Abdias, quod interpretatur seruus domini. Accedamus ad hunc seruum domini, & audiamus quod per eum dicat ipse, quod per sanctos prophetas locutus est. Spiritus domini, non dubitantes, quod quauis uersuum supputatione paruulus propheta sit, sensibus tamen sit magnus, id est, totus spiritualis.

Abdias fuit
ipse Heliae
3. Reg. 18.

4. Reg. 1.

Mat. 10.

Abdias, seruus
domini.

FINIS PROLOGI IN ABDIAM.

RVPERTI ABBATIS
TVITIENSIS IN ABDIAM PROPHETAM
COMMENTARIORVM LIBER VNICVS.

Visio Abdias. Quae uisio dicitur Abdias, uisio est dei, id est, quam deus Abdias ostendit: Vnde & Ezechiel: Aperti sunt (inquit) caeli: & uidi uisiones dei. Propterea qui nunc propheta dicitur, olim dicebatur uidens, eo quod uiderent dei uisiones. Nam in libro Regum ita legimus: Olim in Israhel sic loquebatur, unusquisque uadens consulere deum. Venite & eamus ad uidentem. Qui enim propheta dicitur hodie, uocabatur olim uidens. Uisiones autem haec differunt, quod alibi, monstrante deo, significatione uidentur imagines, quales maxime uiderunt in dictis Ezechiel et Daniel: alibi sine imaginibus diuinae suo modo uidentur & percipiunt locutiones, quemadmodum hic de semetipso dicit, Visio Abdias, & tamen nullam se similitudinem siue imaginem narrat uidisse. Et de ista quidem uisione qualitate non dubium est, sanctos prophetas certum habuisse uisum siue intellectum, spiritu sancto in ipsis loquente: de illa uero qualitate uidentis, qua praemonstrabatur imagines, illud sciendum: quod non statim intellectus sequebatur uisum, sicut de semetipso testatur Daniel. Cum enim uidisset quatuor bestias grandes de mari ascendentes, accessit (inquit) ad unum de assistentibus, & ueritate quarebatur ab eo de omnibus his. Itaque cum uidisset arietem cornibus uentilantem contra orientem & contra aquilonem & contra meridiem & aduersus eum currentem hircum, qui habebat cornu in signe inter oculos suos, postmodum subiunxit. Cum uiderem ego Daniel uisionem, & quod uerem intelligentiam, ecce stetit in conspectu meo quasi species uiri: & audiui uocem uiri inter uires & clamauit & ait, Gabriel fac intelligere istam uisionem. Haec dicit dominus deus
T ad Edom

Ezech. 1.
1. Reg. 9.

Duplices
uisiones

Dani. 7. 8.

Edom, Esau,
& Seyr. tria
noia, res una.

Gene. 27

1. Reg. 16

Questio.

3 Reg. vlt.
Responlio.

Heb. 12.

Carnalis Isra
el dicitur Es
dom.

3. Reg. 19.

Gene. 27.

Cur obscuræ
scripturæ pro
pheta.

Actu. j.

ad Edom. Auditu audiuimus a dño, & legatu ad gētes misit. Surgite & cōsurgamus aduersus eum in p̄lium. ¶ Edom ipse est Esau, qui & alio noie dicitur Seyr. Cuius aut uocatus sit Edom, historia prodit dicens. Coxit eū Iacob pulmentū. Ad quem cōuenisset Esau de agro lassus, ait. Da mihi de coctione hac rufa, quā ob causam uocatu est nomen eius Edom. Edom quippe interpretatur rufus, & est nomen hoc gulæ eius mortimentū, eo quod pro coctione rufa uendiderit primogenita sua. At tamē idem colore quoque rufus erat sicut scriptū est. Qui primus egressus est, rufus erat, & tot⁹ in morē pellis huiusmodi. Vnde notandū qd nō naturæ accidēs color resp̄henibilis iudicatus est, ut ppter hoc tabernaculo denotaret & diceret Edom, p̄sertim cū & sanctus Dauid rufus fuerit, sed animi uitiū & immoderatus rufæ coctionis appetitus meruit, ut nois eiusmodi hereditate sortiretur. ¶ Quid aut genus illius Edom tūc tēporis agebat, uel in quo merebatur, ut cōtra illius sitio tā dura propheta siue sermo dñi demonstraretur? Valde nāq; dura est, sicut ex tota hereditate lectionis huius manifestū est. Si tēporis illorū gesta reuoluimus, cōstat qd fæderatus erat Iacob rabeli Edom, intātū ut cū Iorā filio Achab, sub q̄iste Abdias pauerat pphetas dñi, p̄periret ad praliū contra Moab. Quid igitur sup hoc aiaduertēdū, nisi qd uerba uisionis huiusmodi cū nō hominis, sed spūs sancti yba sint, spūaliter p̄sanda sunt? Edom quippe quod interpretatur rufus, siue sanguinolētus nō solus iste homo fuit Isaac et Rebecce filius, sed omnis cū q̄ uitiū eius imitatur, sc̄l̄do gulā, & fraternū gerēdo odium, sicut ille fecisse non ignoratur. Si hoc ita nō esset, Ap̄lus nequaquā diceret his, qui utiq; secundū carnē, q̄ ex Esau, & Edom, sed ex Iacob geniti fuerāt. Contemplantes ne quis desit gratiæ dei, ne quarā amaritudinis, rursus germinans impediāt, & per illā inquinētur multi, ne quis fornicator aut profanus ut Esau, qui propter unā escam uendidit primogenita sua. ¶ Itaq; si uerba uisionis rite perpendas, quæ nulla testatur historia digne: & sicut propheticā cōdeceat tuba cōpleta esse in illo Edom, itēq; recolas, qualis fuerit rerum status in Israhel, quo ipse p̄tauit hic Abdias, dubitare non debes, quin sub nomine Edom uisio sit contra carnalē Israhel. Tunc em̄ regnante Achab & impia Iezabel cōperūt occidi propheta dñi, ita ut dicitur Helyas. Domine dereliquerūt pactū tuum filij Israhel. Altaria tua destruxerūt & p̄p̄tas tuas occiderūt gladio, & relictus sum ego solus, & q̄runt animā māā. Nimirū qui occidebantur, & ipse Helyas qui fugiebat, ceteriq; de quibus ait dominus, reliqui mihi septem milia uirorum, quorū genua nō sunt curuata ante Baal, ipsi sunt Iacob & Israhelites, quos occidebant eos, ipsi erant Edom, utpote opere perpetrates odiū, quod mēte cōceperat, cuius propter imitationē filij sunt, dicēs in corde suo. Veniēt dies luctus patris mei, ut occidam Iacob fratrem meū. Alioquin quomodo stabit illud, quod in hoc propheta, cū p̄sent sum esset ut intereat uir de monte Esau, subiūctū est, propter intersectionē, & propter ueritatē in fratre tuū Iacob? Nam ille Esau siue Edom quē Rebecca peperit, oderat quātē semper Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: sed nō interfecit eū. Hanc quā Iacob secundū carnē geniti, odium imitati sunt Esau, fratres suos interfecerunt: nec desierunt interficiendo, donec ipsum interficerent Christū. ¶ Quod si q̄ras, quæ fuerit necessitas ut significaretur noie Edom, cū possent manifestius exprimi nominibus alijs quæ proprie uiderentur Iudaicæ siue Israheliticæ gentis, nos ad hæc dicimus, qd nimis incauti & incerti fuisset hominis, nudo sermone proprijsq; uocabulis declamare p̄ditionē gentis, apud quā solā oportebat interim propheticas uisiones & omnes sanctas scripturas cōseruare, ut nec glorificato Iesu & dato spiritu per totū mundū diffunderētur, per linguas omnium gentium, & clarescerēt aperto credentiū sensu ad intelligēdū. Nūc iā textū uisionis huius ingrediamur. Premisso, hæc dicit dominus ad Edom, statim subiungit. Auditu au diuimus a dño: & legatu ad gentes misit. Hæc ex sua ceterorūq; prophetarū p̄sona interloquitur, usq; narrare incipiat, quæ nā sint ea quæ dicit dñs ad Edom. Sic Lucas in actibus Ap̄toli rū p̄misso, exurgens Petrus in medio fratrū dixit, priusq; ea narrare incipiat, quæ Petrus dixit, ipse ex sua persona interposuit. Erat autem turba hominū simul fere centū uiginti, quos Petrus quasi q̄reret quis tu quomō uel unde scis, quid dicat dñs ad Edom? A dño inquit, uisus est mihi auditū nos p̄phete, qui fere oēs loquimur cōtra Edom. Et ipse misit, i. certissime missus est legatu ad gentes qui dicat. Surgite & cōsurgamus, aduersus eū in p̄lium, legatu

iste Christus est missus ad gentes & desideratus gentibus, sicut in Aggeo scriptum est. Moue bo omnes gētes & ueniet desideratus cunctis gentibus. Legatus iste nō sic ad gentes missus dicitur, ut p suā ipse psonā ad gentes uenerit, aut uenire debuerit, quippe qui in Iudæa con summatus est, & pagendū ad gentes suā legationis officium, suis Aplis imposuit, sicut unus ex eis Paulus dicit. Pro Christo ergo legatione fungimur, tāq; deo exorante per nos. Obsecramus pro Christo: reconciliamini deo. Legati huius uerba sunt hæc. O uos gentes: surgite & confurgamus aduersus Edom in preliū. Nimirū hoc & corporaliter factū est, quā do ex Romano imperio consurrexerūt gentes ad excidiū Iudæorū: & nūc usq; sit. Dum credentes ex gentibus contra illos uerbo ueritatis dimicant, tela sumētes ex armario scripturarū sanctarū. Hunc auditū nos a dño audiuius qui legatū illum expectamus & recipimus: Edom autem, qui illum nō recipit: imō qui illum occidit, sicut & ante & post illum prophetas & sapientes & scribas interfecit, quos ille misit, audiat alia quæ dominus ad eum dicit. Quæ sunt illa? **L. Ecce paruulū dedi te in gentibus contēptibilis tu es ualde.** Quale initiū eorum, qui dicuntur ad istū Edom. Paruulū (inquit) dedi te in gentibus. Potest qdem paruulus in bono interdū accipi, sed nō hic. Sequitur em̄. **Cōtēptibilis tu es ualde.** Ergo paruulū dedi te. i. inuidiū esse ostēdi te, de q̄ recte dixerit alia scriptura, paruulū occidit inuidia. Inuides em̄ gentibus, quia uidelicet comparatione tui magnæ effectæ sunt gentes Christi suscipientes, & ob hoc in fide patris Abraham recte gloriantes. Hinc est illud. Ego ad æmulationē uos adducā in nō gentē in gentē insipientē, in irā uos mittā. A emularis em̄ & inuides gentibus uidens impletū esse in eis illud propheticū. Inuentus sum ā nō q̄rentibus me, palā apparui his qui me nō interrogabant. Cū ita sis paruulus, cōsequēter & recte contēptibilis tu es ualde, subauditur propter interfectionē et propter iniquitatē et fratrem tuū Iacob, quā postmodū dicitur sum: q̄ uidelicet inuidisti ut paruulus, occidisti ut inuidus. Iccirco nāq; ita contēptibilis es, ut sis ueluti Cayn uagus & profugus sup terrā, eiectus a facie dñi: quia sicut ille frater suū Abel, sic & tu Christū & prophetas eius per inuidiā occidisti. Iccirco (in q̄) tu cōtēptibilis es ualde, nō solū deo, uerū etiā hominibus, inter q̄s capti uis & dispersus teneris, notā habens tui sceleris ipsam captiuitatē ac dispersionē, quæ tuā iniquitatem latere non sinit. Nimirū ut ita contēptibilis fieres, pcedens culpa superbiæ causa extitit. Dico ergo. **L. Superbia cordis tui extulit te, habitantē in scissuris petre, exaltantē solū suū, qui dicis in corde tuo, quis detrahet me in terrā. Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sydera posueris nidū tuū, inde te detrahā dicit dñs.** Et quidē ille alter Edom cuius odiū tu imitaris, qui secūdū carnē diceris Iacob, ita ut litera sonat in petris habitat. Nā omnis australis regio Idumæorū de Eleutheropolim usq; petra & Zailam (hæc est em̄ possessio Esau) in specubus habitat: sed tu qui omnia, quæ de Esau dē cūtur, in peius imitaris, in alia petra gloriaris, in alterius petre habitas: sed tu qui omnia, quæ de Esau dē cūtur, in peius imitaris, in alia petra gloriaris, in alterius petre habitas. Quæ ē illa petra: Tuus secundū carnē pater Abraham. Hinc nāq; Esaias. Attendite (inquit) ad petra unde excisti estis, & ad cauernā laci de qua p̄cisti estis: Abraham & Saram uolens intelligi. Subiungit em̄ protinus & dicit. Attendite ad Abraham patrē uestrū, & ad Sarā, quæ peperit uos. In scissuris illius petre tu habitas, & inde superbia te extulit: uerbi gratia dum dicis. Semen Abraham sumus, pater noster Abraham est. Hæc et huiusmodi superbia te extollente dicis, scilicet superbiendo contra petra illam, quæ in fundamento posita & Abraham & ceteros oēs sanctos, qui petre siue lapides uiui, propter fidē dici merentur, portat. ¶ Nec uero dixi aut dico, te in petra, sed in scissuris petre habitatem extolli. Scidisti nāq; petram illā, id est carnē Abraham scissuris inreparabilibus, & tunc quādo decem tribus scindente Hieroboam scissæ sunt à domo Dauid, qui possidebat hæreditatē benedictionis, q̄ post Abraham & Isaac, simplex Iacob benedicti meruit, ut de semine eius Christus nasceretur: & hinc quādo negasti filiū Dauid, filiū dei dicens, nō habemus regē nisi Cæsarem. ¶ Sic habitans in scissuris petre, exaltasti solū tuū, magis eligens noiari super te regnū Romanū, siue nomen Cæsareū, q̄ regnū siue nomē pauperis Christi: cuius regnū non de hoc mūdo, sed de cælo est. Nimirū frustra deciperis, dicēs in corde tuo, quis detrahet me in terrā. Deniq; si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sydera posueris nidū tuū, inde te detrahā dicit dñs. Exaltare nūc ut aquila, & inter sydera pone nidū tuū, uerbi ḡa dicēdo, nos

Legatus missus ad gentes Christus est, Aggæi. 2. z. Corin. 5.

Paruulus hic id est inuidus Iob. 5.

Esai. 65.

Cōtēptibilis.

Gene. 4.

Petra Iudæorum cary Abraham.

Iohan. 8.

Sci stare illius petre.

Gene. 55.

Ioh. 10.

Iohan. 8.

T 2 ex forn

ex fornicatione nō sumus nati, unū patrē habemus deū, qui uolatus animi superbiētia
 mis est altus, ego uero inde te detrahā, falsum cōprobando & cōuincendo, q̄ nō deus
 ter tuus sit, sed ex patre diabolo tu sis, cuius desideria facere uoluisti. Sequitur. **L** Si fures
 introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisse? **N**ome furari ei
 sent sufficientia sibi: **S**i uindemiatores introissent ad te, Nunquid non saltem rac
 mos reliquissent tibi? **Q**uomodo scrutati sunt **E**lau, inuestigauerunt abicondu
 citus. **I** Grauiſſima irrisio, dicere illi cuius oia fures scrutati sunt, & abscondita quoq̄ inuesti
 gauerunt, si fures introissent ad te, q̄o cōticuisse? **Q**uisnā ita debet irrideri, nisi is qui ualde
 est cōtemptibilis, ita uanus, ut cum à furibus dormiens oīno spoliatus sit, hoc ipsum ad hoc
 nesciens q̄ dormiuit, iactitet q̄ prouidus sit: & furis aduentū toto prius mense olfacere pot
 sit? **V**t manifestior sit huiusce irrisionis modus: exemplū undecūq̄ sumamus. **E**thiopicū
 fabula **T**herentiana, dū cōtra fratrem stomachat, eo q̄ filiū perdat, sinendo illū amoribus
 care, taliter à seruo irridetur. **T**u (inquit) quantus quantus, nihil nisi sapiētia ē. ille fatis
 somniū, **S**ineres uero illū tu tuū faceret hęc? **I**lle respondēs ait. **S**inere illū: **A**n nō sex
 mensibus prius olfecisse m̄ ille quicq̄ inciperet? **E**t seruus pertinaciter deludēs, uigilauerit
 (inquit) tuā tu mihi narras: **T**anq̄ diceret, **N**ō opus est ut mihi narres, noui em̄ quia filiū
 te uigilanter custoditus est hactenus ne amaret. **A**t ille uidelicet filius, quē pater uanus
 te pere se custodisse iactabat, amorī cuiusdā psaltriæ totus deditus erat: sed amoris famē
 lius in se transtulerat. **S**ed omīssis iā nugacibus exēplis, ueniamus ad rem, ac demōstrā
 mus, qui fures quīe latrones ad istū **E**dom introierunt. **I**n psalmo, gentes omnes iussu
 dere manibus, & iubilare deo in uoce exultationis: elegit nobis (aiunt) hęc hereditatem
 speciem **I**acob quē dilexit. **H**ęc dicendo spūs sanctus ad historiā mittit nos. **S**icut em̄ **E**dom
 siue **E**dom, qui prior natus erat, à deo reprobatus est, & **I**acob dilectus: sic **I**sraheliticus po
 pulus, qui prius quadā familiaritate deo acceptus erat, postmodū reiectus est: **G**entes uero
 quæ nullā eius cognitionē prius habuerant, eius benedictionē receperunt. **N**imirū illic **I**ac
 cob, & hic gentes recte fures dicuntur, nō pro suo uitio, sed pro illius siue illorum improp
 rio: quibus in mortifera negligentia dormientibus, primitiua sublata sunt. **Q**uis em̄ ut inter
 rim secundū historiā dicamus **R**ebeccam, & **I**acob fures in illo facto dicere dubitare
 fertim cū dicat ipse **I**saac pater, uenit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionē
 tuam: **E**adem ratione **I**acob dicitur fur, qua dicitur fraudulenter. **A**mplius dicimus quia
Apoca. 3 dominus ipse furi sese assimilatur dicendo. **S**i ergo non uigilaueris, ueniam ad te cito ueniam
 fur, & nescies qua hora ueniā ad te. **N**otū utiq̄ est, quia sic dicitur, nō in reprehensione uo
 niētis, sed in subannationem dormientis. **I**taq̄ & quando (sicut iam dictū est) uenit germa
 nus fraudulenter, & accepit benedictionē, conscia & cooperante matre **R**ebecca, tunc
Res introierunt ad **E**dom: & quando contingente in **I**srahel cæcitate, subinrans plenitudo
Roma. 11. gentiū tulit neglectā à **I**udaīs benedictionē, id est **C**hristū, nihilominus, imō p̄ amplius
 res introierūt, in d̄ introire nō desinūt ad **E**dom. **D**iximus de furibus, de latronibus quid
 dicemus? **S**i quidē utrunq̄ dixit: si fures introissent ad te, & si latrones per noctem. **N**omen la
 tronis nusquam in scripturis recolimus similitudinem gerere alicuius boni. **N**am furi qui
 dem (ut iam dictum est) dominus sese assimilauit: latroni autē nunquam uel ipse uel plus
 aliquis assimilari debuit, cū sit nomen crudelitatis. **E**rgo gentes in **C**hristū credentes, & cre
 dendo incredulum & crudelem **E**dom, scilicet **I**udaicum populū supplantantes fures suo
 runt sicut **I**acob, qui ut benedictionem acciperet, fraudulenter uenit, latrones autē scriba
Latrones scribæ & pharisæi & pharisæi, qui latrocinando suā exercentes avaritiam, animas trucidauerunt eiusdem po
 puli. **N**am reuera si latrones nō fuissent: nequaquam dominus præmissus, quia scriptum est
Math. 21. **D**omus mea domus orationis uocabitur, diceret in eos, uos autem fecistis eam speluncam la
 tronum. **N**onne illic præ latrocinando in templo & agendo prædā de populo, ad hoc per
 uenerunt, ut animas illorum trucidarent, suadendo, ut **C**hristum interficerent? **N**onne
 hoc suadendo, introierunt latrones per noctem? **O**bduxerunt enim miseris nimirum
Iohan. 11. ptionis caliginem, ita ut cum essent latrones, uiderentur esse consultores. **D**ixerunt etenim
 Si dimittimus eum, sic omnes credent in eū: **E**t uenient **R**omani, & tollent nostrum locum
 & gentē. **A**d hęc unus ex ipsis, **C**aiphas, **P**ontifex illius anni. **V**os (inquit) nescitis quid
 dixit

Irrisio.

Psalm. 46

Iacob & gen
 tes, q̄o dicit
 tur fures.
 Gene. 27.

Apoca. 3

Roma. 11.

Latrones scri
 bæ & pharisæi

Math. 21.

Iohan. 11.

nec cogitatis, quia expedit uobis, ut unus moriatur homo, & nō tota gens pereat. O suauis
 simū consultorē, crudelissimū latronē. Ad hęc conticuit ille Edom, id est, acquieuit sequēs
 crudele cōsiliū. Nā ab illo die cogitauerūt ut interficerēt dñm Iesum. Recte igitur cū irri-
 sione, & ioco amarissimo dicitur in eū. Si fures introissent ad te, si latrones p noctem, quo-
 modo cōticuisses? Hoc em̄ amarius dicitur, & acerbius sonat, q̄ si diceretur admirando, dū
 modo cōticuissent ad te, dū latrones per noctē, quomodo cōticuisti? ¶ Item qđ sequitur, nō
 ne furati essent sufficientia sibi: multo uehementius eundē Edom percutit, q̄ si ita diceretur,
 furati sunt sufficientia sibi. Hoc de gentibus supradictis Iudæos supplantantibus, secundum
 typū qui in Iacob præcessit, Recte dicat spūs propheticus, quia furati sunt sufficientia sibi,
 id est, ea tm̄ tulerunt Iudæis, q̄ ad salutem sufficientia sibi. Neq; em̄ holocaustomata arietum,
 & adipem pinguium, & sanguinem uitulorū & agnorum & hircorū: neq; neomeniam &
 sabbatum, & festiuitates alias, & Kalendas, cæterasq; carnales cærimonias fures isti furari
 dignati sunt, imō respuerunt & arbitrati sunt ut stercore, sufficere sibi credentes fidem & iu-
 stitiam, secundum quod sancti Apostoli scripserunt eis. Visum est em̄ spiritui sancto & nō
 his, nihil ultra imponere uobis oneris q̄ hęc necessaria, ut ab immolatis simulachrorum, &
 sanguine & suffocato & fornicatione, & ea quæ uobis fieri nō uultis, alij ne feceritis. A quibus
 custodientes uos bene agetis. Nimirū tale hoc est quale est, uineā introire, & racemos
 diligenter colligendo sola folia relinquere. ¶ Accirco cōuenienter adhuc proloquens, si uin-
 demiatores (inquit) introissent ad te, nunquid nō saltem racemum reliquissent tibi? Deniq;
 uineam domini fuisse Iraheliticam gentem passim scriptura concinit, exempli gratia illud
 in Esaia. Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei uineæ suæ. Uinea facta est dilecto
 in cornu, filio olei, & sepiuit eam, & lapides elegit ex ea, & plantauit eam electam, et cæte-
 ra usq; uinea em̄ domini exercitū domus Irahel est. Nūquam sic à uindemiatoribus de-
 messa fuit alicuius hominis uinea insensibilis, quomodo ista domini uinea uiuens et sensibi-
 lis despoliata est à furibus istis. Uindemiatores quippe quāuis diligentes sint, nōnunquam
 saltem racemum inter folia latentem relinquunt. At uero fures isti sæpediti, scilicet genti-
 les ad fidem uocati, et uineam legis et prophetarum ingressi, totum rapuerunt, nihilq; præ-
 ter folia literæ occidentis reliquerunt illi tacenti et dormiente Edom. Nullum omnino iam
 habent reliquum uisificantis spiritus racemū. Inde admirando percunctans, et percunctan-
 do admirans dicit. Quomodo perferutati sunt Esau, inuestigauerunt abscondita eius, sub-
 auditur, fures isti qui ad eum introierunt. ¶ Quæ autem erant abscondita illius, uidelicet Iu-
 daici populi, qui (ut sæpe iam dictum est) nomine et operibus præfiguratus est Edom siue
 Esau: Quæ (inquam) erant illius abscondita, nisi spiritualia legis et prophetarum sacramen-
 ta, qualia congrue significari potuerunt uestibus Esau ualde bonis, quas apud se Rebecca
 domi habebat. Multum scrutati sunt, miro modo abscondita Esau fures isti inuestigau-
 runt, quando legem et prophetas spiritualiter intelligentes, pelliculis quoq; hædorum ma-
 nus et colli nuda protexerunt, id est, priorum operum ueterisq; superbix manifestam con-
 fessionem facientes, pœnitentiam egerunt. Ista sunt abscondita Esau, ista sunt ualde bona
 uestimenta eius, quæ Apostolus commemorans, quorū (inquit) adoptio est filiorū et glo-
 ria et testamentum et legislatio et obsequium et promissa, quorum patres ex quibus Chris-
 stus secundum carnem, qui est super omnia deus benedictus in secula. Hęc omnia scruta-
 ti sunt et inuestigauerunt, et ad semetiplos transtulerunt. Sequitur. L Usq; ad terminum
 emisserunt te omnes uiri foederis tui, illuserunt tibi, inualuerunt aduersum te uiri
 pacis tuæ, qui comedunt tecum, ponent insidias super te. ¶ Grandis reatus extitit hu-
 ic Edom, quod multos foederatos habuit, grandis offensio carnali Iraheli, quod totiens cū
 profanis gentibus foedus pepigit, prohibente domino in lege ac dicente. Non inibis fo-
 dus cum eis, neq; sociabis cum eis coniugia, quia seducent filium tuum ne sequatur me, et
 ut magis seruiat dijs alienis, irasceturq; furor meus, et delebit te cito. Ita factum est. Commi-
 xti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum, et seruiserunt sculptilibus eorum, et factum
 est illis in scandalum. Hoc faciendo et perseverando, ad hoc usq; peruenerūt, ut Romanæ
 gentis imperio nimis ultronei se ingerentes atq; dicentes: non habemus regem, nisi Cæsa-
 rem, Christum dei filium regem suum crucifigerent. Multi per diuersa temporū curricula

Furati sunt
sufficientia sibi

Philip. 3
Act. 17

Vinea domi-
ni.
Esa. 5.

Iudæis in uin-
nea solū folia
relicta sunt.

Abscondita
Esau.

Rom. 9

Exo. 32.
Dani. 7.

Psalm. 109

taliter fœderati fuerunt huius Edom, quibus dū similis esse contendit, prophetas & ipsos dominū prophetarū occidit. ¶ Porro illutores ueraciter, falso autē uiri pacis, de quibus nō (ait) illuserūt tibi, inualuerūt aduersum te uiri pacis tuæ, qui comedūt tecū, ponent insidias super te, sacerdotes fuerunt, maximeq; Annas & Caiphas, qui multo perniciosius illi populo illuserūt, suadendo ut peterēt dimitti sibi Barrabā, & crucifigi Christū, q̄ olim illuserant Hieroboam & sacerdotes eius, fabricando uitulos aureos ut illos colerent, & regē suū Dauid dereliquerent, ostendentes uitulorū pulchras effigies, ac dicentes, isti sunt dii Israel. Comedebant em̄ cū illo infelici Edom, & suā de illo explebant auitiā, & ut dicitur ret eis comedere prādamq; de populo facere, iccirco sic illuserūt, iccirco insidias super te posuerūt, Illusorū maximus iam dictus extitit illusor Caiphas. Expedi (inquiens) uobis unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. ¶ Notanda interim diligenti dictionis huiusce qualitas: quia nō dixit, insidias ponent sub te uel contra te, sed insidias ponent super te. Nimirū satis edici non potest, q̄ nequissima sit illusio, q̄ peritiam illudendo insidie, quando is qui suadet ut decipiatur, cum calliditate suasionis magnitudinem quoq; habet potestatis, sicut habuit idem Caiphas & principes aliq, qui suaserunt turbis superbia etenim plebe superiores, scelerato populo erant sceleratiores, ad suadendū calliditate ad prouocandum factios. Iccirco contra illos spūs propheticus per Esaiam dicit. Propter hoc audite uerbū domini uiri illutores, qui dominamini super populum meum, qui dicitur Hierusalem. Dixistis em̄. Percussimus fœdus cū morte, & cum inferno fecimus pactum, &c. ¶ Huiusmodi fœderati siue uiri pacis usq; ad terminum emiserunt te. Cuius usq; ad terminum illum emiserunt? Nimirū usq; ad terminum benedictionis, extra terminum missionis, quæ ad Abraham facta est secundū hæc uerba. In semine tuo benedicentur omnes gentes, & in Isaac uocabitur tibi semen. Extra terminos illius tantæ hereditatis uiriderati. Uiri illutores illum emiserunt, quia uidelicet iniqua confœderatio illorū causa extitit ut emitteretur extra tantū, uidelicet bonū, nec reputaretur in semine, quia non erat ex fratre. Nonne illum priorem Edom siue Esau talis causa emisit usq; ad terminū, ut non sequeretur benedictionem, ut non remaneret intra terminos hereditas, quam illi tanq; primogeniti pater Isaac præscribere deliberat? Nam quia fœderatos habere uoluit homines seculi, iccirco exterminatus est extra fines supernæ benedictionis. Sic em̄ scriptū est. Esau uero quia dragenarius duxit uxores Iudith filiam Beheri Aethi, & Basemath filiā Elom eiusdem loci, quæ ambæ offenderant animū Rebecæ. Nonne offensus animus Rebecæ indignum iudicauit filium benedictione, qui sicut prius primogenita sua propter esau uenerat, sic & postmodū uxores ducens alienigenas concupiscentiæ seruiuit, quia benedictionem in minimis Abraham contempsit? Nominatus quippe esse & in terra roborari appetens, peccatorū se affinitatibus immergit: super quibus præcauens Abraham seruum fidelem astrinxerat iuramento, ut non accipias (inquiens) uxorem filio meo de filiabus Chanaan orū, inter quos habito. Sed nec illud prætereundū quod uidens idem Esau, quod pater suus benedixisset Jacob, probans quoq; quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, iurata Ismahel & duxit uxorem absq; his quas prius habebat Malalehel filiā Ismahel filij Abrahæ sororem Nabaioth. Nimirū hoc erat illi magis ac magis usq; ad terminū emitti & foras emitti, quod eiecit Ismaheli taliter se confœciat. Sic em̄ Sara locuta fuerat. Eñce ancilla & filium eius. Non em̄ erit hæres filius ancillæ cū filio meo Isaac, & sic factū fuerat. Secundū hanc similitudinem (ut iā diximus) propter fœderatos suos accidisse carnali Israelii Abraham testis est, q̄ ad Galathas scribēs. Sed quō (inquit) tūc is q̄ secundū carnē natus fuerat, persequēbaſ eū qui secundū sp̄itū, ita & nūc. Sed qd dicit scriptura? Eñce ancillam & filium eius. Nō em̄ hæres erit filius ancillæ cū filio liberæ. Nimirū & Ismahel & Esau, qui secundū carnē nati, persecuti sunt Isaac & Jacob, qui nati sunt secundū sp̄itū: typū p̄tulerūt carnali Iudæorū, qui spirituale Israelē persequi & occidere non destiterunt, donec ipsi emitterentur. iam dictū est usq; ad terminū. Sequitur. L. Non est prudentia in eo. Nunquid non in die illa, dicit dominus, perdam sapientes ex Idumæa, & prudentiā de monte Esau. Et timebunt fortes tui a meridie, ut intreat uir de monte Esau. Propter iniquitatem & propter iniquitatem in fratrem tuum Jacob operiet te confusio, & propter

Viripacti tui
Annas &
Caiphas.

3. Reg. 12.

Iohan. 11.

Insidiæ corū.

Esai. 28.

Gene. 22.

Uxorcs Esau

Gene. 26.

Gene. 24.

Ge. 36.

Gene. 27.

Gala. 4.

dis in eternum. Cū ad ipsum Edom fieret sermo propheticus usq; ad hunc locū, qui com-
 medunt tecū, ponent insidias super te, auditorē quoq; attentū esse & in admirationē excita-
 ri uolens super his quæ dicebātur, repente cōuersus dicit de eodē Edom. Non est prudentia
 in eo. Vere nō est in eo prudentia, qui iam dictas super se positas nō cauit insidias, sed fa-
 uit insidiantibus, sicut imprudens, sicut improuidus, bona ergo nō est in eo prudentia. Cæ-
 terū iam dicti insidiatores eius male prudentes fuerunt, sicut in eosdem per alium prophe-
 tam dictū est. Væ qui sapientes estis in occultis uestris, & coram uobismetipsis prudentes.
 Item. Sapientes sunt ut faciant mala, bene autē facere nesciunt. Cū igitur dixisset, nō est pru-
 dentia in eo, qm̄ est prudentia siue patientia quædā non bona, quæ rectius dicitur malitia,
 continuo subiunxit. Nunquid non in die illa, dicit dominus, perdam sapientes ex Idumæa
 de monte Esau? Deniq; sapientia siue prudentia, quæ merito perdendā iudicatur, malitia si-
 ue stultitia est. Scriptum est enī. Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum
 reprobabo. Hoc apud beatū Iob scriptū est. Cuius scripturæ cū meminisset ap̄lus, cōtinuo
 dixit. Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi? & in alio dicit. Nam prudentia car-
 nis mors est. Itē. Quoniam sapientia carnis inimica est deo. Hæc iccirco dicta sunt, qm̄ alia
 prudentia est, quā conqueritur non esse in illo Edom, scilicet bona, & alia quā se proditurū
 esse dicit de monte, id est, de superbia eius, scilicet mala, quæ uero nomine dicitur malitia.
 ¶ Simul notandū quod cū dicit, nunquid non in illa die perdā sapiētes ex Idumæa: de futu-
 ro tempore sese uaticinari satis indicat, quāuis hactenus uerbis præteriti temporis usus fuerit
 Ecce uideamus, ecce mirantes legimus, legētes miramur in historijs plusq; tragicis, q̄ terri-
 biliter semetip̄os iudicio domini perdidērūt sapientes & prudētes illi, id est malicioſi, qui se-
 cundum exēplum Esau fratrem suum simplicē Iacob odientes, illos, qui uere sapientes erant
 & propheta, persequuti sunt & occiderunt, tandēq; ipsum dominū, fratrem suum secundum
 carnē effectum, diu tentantes, ut eum caperēt in sermone, ad ultimum tale consiliū sapiētæ
 suæ reppererunt, ut eum suspēderent in ligno, maledictū illum esse uolentes propter hoc.
 Sciebant enī prauel sapientes & peruerse prudētes, scriptum esse in lege, quia maledictus à
 deo est qui pender in ligno. Veruntamen ubi scriptū hoc est, si uere saperent, si uere prudē-
 tes essent, illud quoq; sapuissent quia maledictū non facit pœna, sed culpa. Proinde ipsam
 legis sententiam ponere non pigeat. Quando peccauerit homo quod morte plectendum
 est, & adiudicatus morti, appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadauer eius in ligno
 sed in eadē die sepelietur: quia maledictus à deo est qui pender in ligno, & nequaquam con-
 taminabit terram quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem. Non tantū dixit,
 quando appensus fuerit homo in patibulo, quod pœna est, sed etiam præmisit culpā, quan-
 do peccauerit homo quod morte plectendum est. Hoc illi sapientes & prudētes non uide-
 runt aut uidere uoluerunt, quia nimirū non erat illorum sapientia quæ illuminat, sed maliti-
 a, quæ excæcat, sicut scriptum est. Hæc cogitauerunt & errauerunt: excæcauit enī illos
 malitia eorum, & nescierunt sacramenta dei. Perdam igitur (inquit) in illa die sapientes &
 prudentiam de monte Esau, id est, Iudæos terrena sapiētes, & secundum similitudinē Esau
 superbiētes condemnabo sicut Esau, ut cōprobētur insipiētes, nō ut cūq; sed ita ut ferre nō
 possint lucē sapiētæ. ¶ Nā hoc est qd̄ rursus ad ipsum cōuersus sermo propheticus, & time-
 bunt fortes tui à meridie ut intereat uir de monte Esau. Meridies hoc tēpus gratiæ est, ex q̄ sol
 iustitiæ Ch̄s in altū ascendit, suæq; diuinitatis radios, id est, sp̄s sancti dona diffundēs, mū-
 dū illuminauit & calefecit. Vnde Psalmista. In sole (inquit) posuit tabernaculū suū, & ipse
 tanq; sponsus procedens de thalamo suo, Exultauit ut gygas ad currendā uiam, à summo
 caelo egressio eius, Et occurſus eius usq; ad summū eius, nec est qui se abscondat à calore ei-
 us. Ab isto meridie sic timent fortes huius Esau, ut præfiguratum est, quando splendida
 facta facie Moysi ex consortio sermonis dei: uidentes Aaron & filij eius, timuerunt prope
 accedere. Sic (inquam) timent isti fortes, id est, luminis rebelles, de quibus in psalmo scri-
 ptum est. Et irruerunt in me fortes. Timor eorum malignus est, utpote qui ex inuidia
 procedit. Inuidet enim charitati solis huius æterni, & quicquid de gloria eius audi-
 uit, contra se putant dictum, qui talem extinguerē uoluerunt. Inde fit, ut intereat uir
 de monte huius ESAU, qui dum lumen refugit, eunt in interitum uiri in suis uiribus

Esa. 5.
 Hierc. 4.
 Duplex pru-
 dencia.
 Esa. 29.
 I. Corin. 1.
 Iob. 5.
 Roma. 8
 Historia de
 Iudæis plusq̄
 tragica.
 Mat. 23.
 Deut. 21.
 Lex de peccis
 dēte in ligno
 Sapi. 3
 Meridies, tē-
 pus gratiæ.
 Psal. 108.
 Exo. 34.
 Psal. 78.
 Timor Iudæ-
 malignus.

COMMENT. RVPER. ABBA. LIB. I.

confidentes, in monte superbiæ caput attollentes, nec iam dici meretur uiri, sed potius mulieres, iuxta quod in Esaia dicit idē dñs: Populū meū exactores sui spoliauerūt, & mulieres dominate sunt eius. ¶ Peccatū huius Esau manifestius sermo propheticus exprimit, cū protinus dicit, Propter interfectionē & iniquitatē in fratre suū Iacob, & peribis in aeternū. Si ad illas tantūmodo duas respicimus psonas, q̄ proprijs noibus istis priores nuncupate sunt Iacob & Esau, literā nō stabit: q̄ uidelicet Esau fratrē suū Iacob odio quidē habuit, sed non etiā interfecit. At uero de carnalibus filijs Iſrahel siue Iudæis notū nimis est, q̄ fratres suos prophetas dñi & ipsū dñm secundū carnē fratrē suū interfecerūt, & propter hoc cōfessio operuit eos, & peremit in aeternū. Non tantū quia interfecerūt, sed quia in surgentem credere noluerūt. Valde quippe notandū est, q̄ nō dixit hoc solū propter interfectionem sed addidit, & propter iniquitatē in fratrem tuū. Nulli deniq; nocuisset scelus interfectionis, si nō perseverasset & iniquitas incredulitatis. Igitur (ut sæpe dictū est) hic nomen Esau siue Edom cunctos significat imitatores illius primi: & nomē Iacob cunctos illius sequaces quē ille odio habuit. Cuncta quæ in istū crudelē Edom hæc prophetia declamat uentura, cōcedit Psalmista ut fiant, q̄ iustū est dū uoce imprecātis dicit, Memor esto dñe filiorum Edom in die Hierusalē, qui dicūt, exinanite exinanite usq; usq; ad fundamentū in ea, id est, qui semetipso inuicē cohortantes atq; inflāmantes in odiū eorū qui cœlestia sapiunt, dicūt, Euacuate & auferte illa q̄ sunt nobis uel moribus nostris cōtraria, & hoc usq; ad fundamentū, id est, usq; ad finem, ut omnes cedāt in morem nostrū. Hoc est quod illi improperant mo præsens, cū protinus subditur, **In die cum stares aduersum eum, quando capiebant alieni exercitū eius, & extranei ingrediebantur portas eius, & super Hierusalem mittebant sortem, tu quoq; eras quasi vnus ex eis.** ¶ Regnātib; Achab in Samaria, & Iosaphat in Hierusalē, quo tēpore hic Abdias absconditos prophetas dñi pauere, tale quid fecisse legimus hunc Edom. Congregati namq; sunt filij Edom cum filijs Moab & filijs Ammon, ut pugnarent contra Iosaphat. Verūtā tūc neq; ceperūt exercitū eius, ut uoluerūt, neq; ingressi sunt portas Hierlm. Nāq; orāte Iosaphat ac dicētes: nūc igitur dñs ecce filij Ammon & Moab & mons Seyr nituntur eiicere nos de possessione, quā tradidit nobis, factūq; sermone dñi sup Iahazihel filiū Zachariæ leuitā dicentē. O Iuda & Hierusalem, nolite timere, cras egrediemini, & dñs erit uobiscū. filij Ammon & Moab cōsurrexerunt aduersum habitatores montis Seyr, ut interficerēt & deleerēt eos. Cūq; hoc ope ppetissent etiā in semetipso uerſi mutuis cōcidere uulneribus. Itaq; ueraciter quidē, qm̄ capiebāt alieni exercitū Hierlm siue capere uolebāt, alieni (inquā) & extranei, scilicet filij Moab & Ammon, Edom q̄ & Seyr erat quasi vnus ex eis, sed (sicut iā dictū est) neq; ceperūt neq; ingressi sunt portas Hierlm. ¶ Proinde totā uisionē hanc propheticā, qm̄ spūalis est, spūaliter ut ceptū est) psequamur, quia (sicut sæpe iā dictū est) carnalis Iſrahel spūalem psequēs fratē suū Iſrahelē, & prophetas dñi occidēs, ipse ē Edom. Et reuera quādocūq; ceperūt alieni exercitū eorū, q̄ ueraciter Iſrahelita fuerūt uel sunt, qm̄cūq; extranei ingressi portā sup Hierusalē mittebāt sortē, ipse Iſrahel carnalis erat quasi vnus ex eis, imō peior atq; infestior q̄ quilibet ex eis. Primū circa ipsa tēpora, qbus iste prophetauit, alieni, id est, Syri p̄stabant aduersus Iſrahel, regibus Benadab & Azahel, sed multo sceleratius agebant intra ipsū Iſrahel ipsi qui spūaliter dici merent filij Edom. Dñe (inqt Helias) prophetas tuos occiderunt, & altaria tua destruxerūt, & relictus sum ego solus, & q̄runt animam meā. Deinde usq; ad euangelica tēpora, quotienscūq; alieni siue extranei ceperūt siue ingressi sunt portas Hierusalē, uidelicet quādo uenerūt Babylonij, & post illos Antiochus, & portas eius non solū ingressi sunt, uerūt etiā propter testamentū dei p̄seuerātes multos occiderūt, uiri iniqui ex ipso Iſrahel exiterūt, q̄ amplius q̄ gentiles p̄ncipiosi fratribus fuerūt. Testis est tribulatio Hierusalem, quē Babylonij seruauerūt, & suæ gētis hoies tribulauerunt, testis Machabæorum afflictio, qbus uiri iniqui ex Iſrahel, maxieq; impius Alchimus amplius q̄ Græcorū aliqui ceperūt. Post hæc tā sacra euāgelia, q̄ ap̄toꝝ actus testant, q̄ uerissime dictū sit cōtra istū Iſrahelē, .i. carnalē Iudæū, tu quoq; eras quasi vnus ex eis, scilicet alienis siue extraneis gētibus, quibus & Christū tradidit ad illudēdū & flagellādū & crucifigēdū, & Chfi discipulos ubiq; odiosos facere contendit, seditiones concitando, & turbas inflammando quocūq; ibant prædicantē

Esa 3
Iudæi imitati
sunt Esau.

Psal. 136.

3. Reg. 18

2. Para. 20

Carnalis Iſrahel
spūalem
sp̄ ut extraneus
us p̄secutus ē

2. Reg. 19

Hiere. 38. 39.

1. Machab. 7.
2. Machab. 14.

Act. 13.

tes Christi Evangelium. Fecerunt enim hoc Iudaei tamdiu, quam diu licuit eis, quam diu gens et locus eorum stetit. At uero diuinitas prouida (sicut alibi scriptum est) precauens in futurum deleuit eos, & exterminauit per excidium Romanorum, & desolatae sunt ciuitates eorum absque habitatore, & domus sine homine, & terra derelicta est deserta, ut auferretur eis uocandi & seuiendi facultas, quibus esset pertinax & insatiabilis uoluntas. Hoc certissimum habens in isto propheta spiritus ueritatis, protinus constantissime dicit. **Et non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis eius. Et non letaberis super filios Iuda, in die perditionis eorum, & non magnificabis os tuum, in die angustiae, neque ingredieris portam populi mei, in die ruinae eorum, neque despicias, & tu in malis eius, in die uastitatis illius, & non emitteris aduersum exercitum eius in die uastitatis illius, neque stabis in castris ut interficias eos qui fugerint, & non claudes reliquos eius in die tribulationis.** Ad illud quod paulo ante dixerat, propter interfectionem, & propter iniquitatem in fratrem tuum laeob, operiet te confusio & pibis in aeternum, coniungitur, & non despicias in die fratris tui. Miro autem modo haec omnia, quae nequissima sunt, iste Edom fecisse affirmat, cum facturus esse negat. Quid enim nequius, peregrinum, non quaecumque, sed peregrinum fratrem suum displicere in die peregrinationis eius. Letari in perditione eius, magnificare omnes in angustia eius, ingredi portas eius subsiliendo in ruinas eius, despicerem eum in malis eius, stare in exitibus ut fugientem interficiat siue claudat reliquos eius. Cum sapientia sit edictum, super inimici siue odientis ruina non esse gaudentium, quod non uideat quod ueraciter supra sit dictum, non est prudentia in eo, qui tale contra fratrem gerit animus. Igitur uerba uice insultet illi is, qui in prophetis loquitur, spiritus sanctus irideat eum & subsannet qui habitat in caelis dominus, dicens: Et non despicias, non letaberis, non magnificabis os tuum, &c. Quae enim despicerem potest hic Edom, id est terrenus scilicet Iudaeus, qui tam despicibilis est in toto orbe, sicut eisdem supra dictum est, ecce paruulum te dedi in gentibus, contemptibilis tu es ualde? Perdidit locum & gentem, quae si non perdidisset despicerem, & os suum magnificare, imo & interficere non desisteret, sed utique captiuus est. Nunc diligenter animaduertendum quot uel quotis nominibus, cum dixisset in die fratris tui, diem eundem descripsit & illustrauit. Septem quippe dies uni diei subordinauit, dum premissio non despicias in die fratris tui, subiungit in die peregrinationis eius, in die perditionis, in die angustiae, in die ruinae, in die uastitatis, itemque in die uastitatis, in die tribulationis. Nimirum septenario numero multitudinem cunctarum significat miseriarum siue tribulationum, quas sustinet frater ille simplex, & lenis siue mitis, & humilis corde: quicumque uiuit secundum exemplum Christi, quicumque uiuit in hoc die uel tempore peregrinus in praesenti seculo, quod septem diebus uoluitur. Hunc eundem numerum tribulationum apud beatum Iob legimus. In sex, inquit, tribulationibus liberabit te, & in septima tanget te malum. Septenario quippe (ut iam dictum est) numero tribulationum significatur uniuersitas, quas in hoc seculo sancti patiuntur: quarum septima, id est ultima, cuiusque electi tribulatio certam consolationem habet: sicut in conditione seculi septimus dies uesperam non habet. Diem igitur fratris, quem Edom persequitur, septiformiter distinctum legentes, non frustra factum arbitremur, qui ciuitatem hic manentem non habens peregrinatur: quae animam suam perdit propter deum, siue propter Christum, ut inueniat eam, qui angustiatur spem habens, quia stabit in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt: qui ruinam patiens praesentium bonorum, patienter sustinet, propter spem futurorum: qui despicibilis uidetur, in uastitate sua errando in solitudinibus in montibus, & in speluncis & in cauernis terrae, ut testimonio fidei probatus inueniatur: qui item uastitate quadam desertus uidetur, dum occiditur, & respiciens ad dexteram siue ad sinistram, & non inuenit a quo defendatur: qui fugit & non inuenit qui occurrat uel apud quem possit latere securus. Poterat dicere sed & talis dies fratris tui, dies peregrinationis eius, dies perditionis, quae uera tibi uidetur perditio, dum perdit animam suam, ut inueniat eam, non diu permanebis. Hoc inquit dicere poterat, & quis non dixerit tibi subaudiendum est. Sequitur enim. **Quonia iuxta est dies domini super omnes gentes.** Hic quoque cum dicit, super omnes gentes, subaudiendum est, & primum super te. Nam protius sequitur. **Sicut fecisti, sic fiet tibi, retributionem tuam conuerter in caput tuum.** Ac si dicat, Interim antequam finiatur dies peregrinationis fratris tui, antequam ueniat super omnes gentes ille magnus dies domini, scilicet dies iudicij, tu hic in isto seculo uindictam

Nequissima Edom, contra fratrem suum,

Proverb. 24

Septem uel vnus dies

Iob. 5

Hebr. 11. Iohan. 12. Sapient. 5

COMMENTA. RUPER. ABBA. LIB. I.

uindictam recipies publicam, audientibus, uidentibus, atq; admirantibus gentibus cum
 ut despiciere iam non possis, imò despiciabilis sis: & omni populo Christiano peregrinãte, &
 angustiam patiente, licet claudatur & interficiatur, ualde contemptibilior sis. Post hanc pri
 uatam atq; propriam portionē tuam, communē fortieris uindictam cū gentibus cæteris in
 illa (quæ iuxta est) die domini, die iudicij, die amara, die tribulationis & angustia, die cal
 mitatis & miseræ, die tenebrarum & caliginis, die nebulæ & turbis, die tubæ & clangor
 ris, sicut propheta Sophonias dicit. Quibus sex enunciationibus illius diei tam terrificis, si
 præcedentem coniungas, qua dicit, uox diei domini amara, tribulabitur ibi fortis, ecce totid
 dem uicibus, id est, septies declamatam habes diem uindictis domini in consolationē huius
 fratris, cuius diem, in quo tribulatur, septies iste declamauit. Quapropter quoniam iste, de
 quo loquimur, Edom & primū singularem siue priuatam perpeiusus erat ultionem à gen
 tibus Romanis, & deinde uniuersalem cū cæteris gentibus in die iudicij, pulchre sic dictū
 est, sicut fecisti sic fiet tibi: & deinde repetitum, retributionem tuam conuertet in caput tu
 um. Quid em̄ est dicere, sicut fecisti sic fiet tibi: nisi secundum merita tua retribuetur tibi
 Attamen addidit retributionem tuam cōuertet in caput tuum, quia uidelicet huius Edom
 terreni & sanguinolenti, qui Christum & Christi prophetas occidit, duplex est retributio,
 duplex contritio, secundum & alium prophetam, qui cū dixisset, Induc super eos formidati
 nem, subauditur, qua formidauerunt, dicentes, ne forte ueniant Romani & tollāt nostram
 & locum & gentem, ut fiat eis sicut formidauerunt, nō contentus hac sola retributione, &
 æternam adhuc intendens eisdem incredulis atq; impœnitentibus, & duplici (inquit) con
 tritione cōtere eos domine deus meus. Hoc dicto ad istum Edom, conuertitur ad eos, de
 quibus & propter quos loquebatur, qui primū ab isto, & deinde à cæteris gentibus tribu
 lantur, & dicit eis, confirmando quod dixerat in consolatione eorū, quoniam iuxta est dies
 domini super omnes gentes. **L. Quomodo enim bibisti super montem sanctum meū,
 bibent omnes gentes iugiter, & bibent, & absorbebunt, & erunt quasi non sint.**
 Hæc si adhuc ad ipsum Edom dicuntur, hunc sensum habent. Sicut em̄ super montem san
 ctum meum Syon bibisti, atq; in perditione siue ruina filiorum Iuda lætatus es: sic oēs gen
 tes uerfæ contra te bibent, & de malis tuis satiabuntur. Si autem ad ipsos, qui (ut supra dictū
 est) tribulantur ab impijs in hoc seculo in consolationem ipsorum dicta intelligere malui
 mus, sensui nostro succurrit illud ex Esaia. Eleuare (inquit) eleuare: surge Hierusalem,
 quæ bibisti de manu domini calicem iræ eius, & usq; ad fundum calicem soporis bibisti, &
 potasti usq; ad fæces. Et subinde. Ecce tuli de manu tua calicē soporis fundum calicis in
 gnationis meæ, Nō adijcies, ut bibas illum ultra, & ponam illum in manu eorum qui te
 miliauerūt. Igitur quomodo bibistis uos omnes, quorum de perditione inimici lætati sunt,
 siue tu frater qui despiceris, qui & diceris Hierusalem. Hæc est uniuersa generatio querens
 tium dominum, quomodo (inquam) bibisti, permittente deo affligi, sic bibent omnes gen
 tes persecutrices: æquam, imò duplam computationis uicissitudinem recipientes, sicut in
 Apoca. j8. Apocalypsi pronunciatu cōtra Babylonem, quæ istarū gentium uniuersitas est: Reddū
 te illi sicut ipse reddidit uobis, & duplicate duplicia secundū opera eius: in poculo quo mis
 cuit uobis, miscete illi duplum. ¶ Bene ergo cū dixisset hic, quomodo bibistis super montem
 sanctum meū, id est, persequutionē passi estis propter nomē meū, bibent omnes gentes
 didit iugiter: quia uidelicet non tam de retributione tēporali, q̄ de æterna sermo est, & hoc
 ipsum repetitur atq; amplificatur, dicēdo, bibēt & absorbebūt, & erunt quasi non sint. Du
 plum em̄ (ut iam dictum est) miscbitur illis: quia uidelicet durū & amarū sanctis poculum
 miscuerunt: ueruntamen tantū corpus occiderunt. Ipsi autem ita miscbitur, ut et corpus
 et anima mittantur in gehennā. Ita nō quomodocūq; bibent, sed totū damnationis iudicij
 (quod est in calice iræ domini) ore patulo et grandi absorbebunt usq; ad fundū. Cum hoc
 euenerit, tunc erunt quasi non sint. Erunt em̄ per substantiam quidem, sed non erunt per
 lam possibilitatem. Nam persequi ultra non poterunt, regno dei nullum facient scandalū.
 Econtra, sanctorum uera et felix erit essentia. Vnde protinus sequitur. **L. Et in monti Sy
 on erit saluatio, & erit sanctus.** ¶ Mons Syon illa gloriosa est ciuitas HIERUSA
 LEM cœlestis, de qua Dauid: Fundamenta (inquit) in montibus sanctis, gloriosa

Sopho. j.

Duplex retri
 butio & con
 tritio Iudæis
 debetur.

Hier. j7

Esa. sj.

Apoca. j8.

Quia sunt de te ciuitas dei. In illa Syon erit saluatio, & erit sanctus, ipse uidelicet Christus qui
 est salus & saluator eius. Quomodo erit in ea iste sanctus? Multum bene, multum feliciter
 quia permanebis in sempiternum particeps naturae eius quae conditor siue fundator eius, sicut
 in psalmo memorato scriptum est. Et homo natus est in ea. Et ipse fundauit eam altissimus. Illud
 esse saluationis Syon eius incommutabilitas erit, quia uidelicet & de ipsa ciuitate Syon, siue
 Hierusalem alibi scriptum est, cuius participatio eius in idipsum, & ipse sanctus dicit. Ego
 sum quae sum. Aduersa nimirum haec est oppositio, quia gentes sic erunt quasi non sint: sanctus autem
 erit, & saluatio ciuitas eius erit, tali essentia quae nullis casibus subiacebit, nullum finem habebit.
 Et possidebit domus Jacob eos, qui se possederant: & erit domus Jacob ignis,
 & domus Esau stipula, & succendentur in eis, & deuorabunt eos, & non erunt reliquiae domus Esau, quia dominus locutus est. Mira
 ra inuestigatio sermo propheticus nomen Esau, qui & Edom, persequitur. Prius contra illum
 loquebatur, & paulisper ceterarum quoque pronuntiata damnatione gentium, rursus nunc in il
 lum inuehitur. Mala nimis memorie est in scripturis sanctis hoc nomen Edom plusquam ali
 cuius ceterarum gentium, Exempli gratia, in psalmo cum dicit Dauid. Super flumina Babylo
 nis illic sedimus & fleuimus, per Babylonem gentes omnes uolens intelligi, quarum in me
 dio omnes sancti ciues regni dei, dum in corpore uiuunt, tenentur captiui, quid tibi acerbius so
 nare uidetur, utrum illud quod uniuersaliter de Babylone, an id quod singulariter de Edom
 conqueruntur? Denique de Babylone siue ad ipsam Babylonem mitior sermo est. Super flumi
 na Babylonis illic sedimus & fleuimus. Itemque, Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi
 retributionem tuam quam retribuisti nobis. At uero de isto Edom non ita parce aut suauiter con
 quatio deprompta est. Saucius animus dolore suum acerrimum non ferens, suspirium de profun
 do suscitatur, uocemque altius in caelum subleuat ad eum, qui solus labore & dolore considerat. Memor
 esto (inquiens) domine filiorum Edom in die Hierusalem. Acerbius namque fertur uulnus, quod a fra
 tre (unde consolatio contra ceteros sperari debuerat) infligitur. Sic Iacob, quando illum in perso
 na sua persequebatur germanus suus Edom: sic Ioseph quando a fratribus suis uenditus est
 sic sancti prophetae & apostoli quoniam a conturbulibus suis Iudeis persecutionem passi & occisi sunt
 sic Christiani catholici, quoniam ab haereticis, falsis utique fratribus, tribulantur amarior atque acerbior
 us patiuntur, quam cum ab exteris gentibus, cum quibus nulla generis aut professionis habent com
 munionem, infestantur. Hinc est illud. Quonia si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem utique
 quae. Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo: Tu
 uero homo unanimes &c. Nunc ordine prosequamur. Et possidebit (inquit) domus Iacob
 eos qui se possederant. Ista possessio non in bonum intelligitur eorum qui possidentur. Sequitur enim
 Et erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph flamma, & domus Esau stipula, & succedentur in
 eis, & deuorabit eos. Malo ergo suo possidebuntur, uidelicet quoniam stipulam possident ignis &
 flamma. Talis possidentium eminentia potestas iudiciaria est. Denique in iudicio persecutores
 suos fratres falsos consumet sancti omnes, quorum exemplaria prima fuerunt patriarcha Iacob
 & filius eius Ioseph, in eo quod alter eorum persecutionem passus est ab ipso fratre, qui nomine &
 re fuit Esau: alter uero a fratribus suis, qui non quidem nomine, sed & re & imitatione fuerunt
 Esau. Quomodo isti possederunt Iacob, id est, dei seruos: isti inquam, scilicet persecutores, falsi fra
 tres, quorum prima (ut iam dictum est) exemplaria fuerunt, ille Rebecca primogenitus Esau, & il
 li fratres Ioseph: uidelicet crudeli inuasione possederunt eos, suo tempore Iudaei, & suo tempo
 re haeretici: Habendo potestate occidendi, & de ciuitate in ciuitate persequendi eos. Possidebit
 ergo domus Iacob, id est, seruorum dei uniuersitas, possessione condigna, non ut eis utantur: sed ut
 illi confundantur, & ad iudicium oris eorum igni perpetuo tradantur. Hoc est enim quod
 ait: Et erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph flamma, & domus Esau stipula: quae ni
 mirum ualde congrua confirmatio est: Nam quia ignis flammam generat, Iacob qui gene
 rauit, ignis, & Ioseph, qui ab illo generatus est, flamma dicitur, ipse autem Esau, qui in ter
 ra radicans est, secundum infimam partem benedictionis, dicente patre, in pinguedine
 terrae & in rore caeli desuper erit benedictio tua: stipulae comparatur, cuius uiror omnis per
 transit, & species emarcuit, & ad nihil utilis est, nisi ut tradatur igni. Sicut omnes sancti
 veteris testamenti recte dicantur ignis, & omnes sancti noui testamenti, ex quo uenit
 Christus

Psal. 88.

Psal. 121.
Exo. 3.

Edom nomen
pessimum ha
bet in scriptu
ris.
Psal. 136.

Ge. 27. 37.

Haeretici, fal
si fratres.

Psal. 54

Domus Iacob

Gene. 27.

Christus

uit & primogenita fratris: ita Christi discipuli sancti spiritus secuti gratia hereditauerunt ab
 latu iudæis regnū dei, ut facerēt fructus eius, sicut in euāgelio p̄dixit eis ipse dñs. ¶ Proin
 de ad austrū habitare dicūt. i. ad meridiē, per quē sapiæ clara lux intelligit. Sequit: Et qui
 in cāpestribus Phylīstīm, subaudi, hereditabūt. Ipsi qui in noie Esau denotāt, & in mōte
 superbiæ sunt, uolēdo iustitiā suā statuere, sicut iam diximus, recte & Phylīstīm dicūt p̄
 eo q̄ à gratia exciderūt dū ex operibus legis, & sine fide Christi sese iustificari arbitran̄ Phylī
 stīm nāq; potione cadentes interpretāt: Dñs em̄ miscuit illis, uidelicet iudæis, spiritum
 uertiginis. Dando illis (ut Apl̄us meminit) spiritū cōpunctionis, oculos ut non uideāt: & au
 res ut nō audiāt, & facta est mensa eorū corā ipsis in laqueū & in retributionē & in scandalū.
 ¶ Porto in cāpestribus habitantes hi sunt humiles, q̄bus pro humilitatis gratia datus est in
 tellectus ut intelligat̄ scripturas, & spiritualiter intelligēdo nō de sua, sed de dei confidāt iu
 stitia. Isti ex fide iustificati obtinēt Phylīstīm secundū mysticā uictoriā Dauid, qui Phylī
 stēm percussit, mittēdo unū de quinq; lapidibus in frontē eius, per quē uidelicet unū lapidē
 una fides Iesu Christi figurat, in qua sola iustificamur, quæ & in quinq; libris Mosi mystice
 & figuratiue p̄dicat. ¶ Et possidebunt (ait) regionē Ephraym & regionē Samariæ. Ephra
 ym, ex qua tribu Hieroboam scidit Israhel à domo Dauid, & uitulos aureos pro deo colen
 dos instituit. Hoc etiā loco scribæ & phariseorū cætus recte intelligat, qui populum aduer
 sus uerū Dauid Christū filiū dei concitauerunt, & mendaciū suū cōtra ueritatē euāgelicā
 fidei excogitare nō destiterūt. Similiter Samariā, quoniā ab eodē Hieroboam in peccatū il
 lud seducta regnū habuit diuisum, cōtra regnū Dauidicū: Diuisum significat à Ch̄o ppl̄m
 iudaicū, sic à senioribus & principibus sacerdotū seductū: quō seduxit Samariā ille de tribu
 Ephraym rex Hieroboam. Regionē igitur Ephraym & regionē Samariæ possidebūt. i. ma
 litiā tam principum q̄ populi superabūt habētes sanctū consiliū spiritū, ad destruēda cōsilia
 quæ cōtra dñm cogitauerūt, & eosdem in die iudicij cōdemnabūt. Et Beniamin possidebit
 Galaad. Galaad mōs ad quē septimo die p̄fectiōis ē Charris Iacob, p̄fugus uenit, à q̄ mōte
 & ciuitas in eo cōdita uocabulū sortita ē. In illa maxime idolatria regnabat Vnde & in Osee
 scriptū est Galaad ciuitas operantiū idolū sup̄plātata sanguine, & quasi fauces uirorū latro
 num. Porro Beniamin interpretat̄ filius dextræ. Igitur Beniamin possidebit Galaad, i. sancti
 habētes sp̄m fortitudinis nō solū iudaicā p̄fidia, sed & cūctos idololatras iuste iudicabūt, cō
 tra q̄s fortiter usq; ad mortē certauerūt. Et trāsmigratio exercitus huius filiorū Israhel oia cha
 nanæorū usq; ad Sareptā. Filij Israhel filij p̄missiōis oēs electi sunt illius prioris ppl̄i, quorū
 Israhel patriarcha, q̄ & Iacob scdm carnē pater extitit, quorū apl̄i fuerūt optimi: Chananæi
 uero, scdm hoc ip̄m nomē qd̄ est Chanaan & interpretatur motus eorū, hi sunt qui moto pede
 p̄ superbiā ceciderūt, etiā si ex eadē carne orti sunt, testāte dño cū dicit in p̄pheta: Pater tuus
 Amorræus & mater tua Cæthea. Amorræus nāq; & Cætheus filij Chanaan fuerūt: Iudæi
 aut̄ scdm carnē filij Israhel sunt, & tamē Iudæo p̄ p̄phetā illud impropert. Porro Sarepta
 oppidū est Sydoniorū, q̄ & ipsi Chananæi sunt, in uia publica sitū: ubi quondā uidua pauit
 Helīā. Cuius uidelicet uiduæ mysteriū in schola eccl̄iæ Ch̄i notū est, in eo qd̄ ait: En collig
 go duo ligna ut ingrediar & faciā panē mihi & filio meo. Itaq; trāsmigratio inqt̄ exercitus
 huius filiorū Israhel. i. Apl̄i Christi ueraciter filij Israhel, ppl̄m suū, ppl̄m iudaicū se repellen
 tem relinquētes, & ad gētes trāsmigrātes, Chananæos q̄ se dicūt Iudæos cōdēnabūt, & eorū
 iudices erūgētibus aut̄ salutē administrabūt, ita ut impleat̄ p̄ eos illd̄, qd̄ in illa uidua Sarepta
 na fuit p̄figuratū, sicut & dñs terribiliter innuēs, ore p̄prio locutus ē. In ueritate dico uobis:
 multæ uiduæ erāt in diebus Helīæ in Israhel, qñ clausum est cœlū annis tribus & mensibus
 sex, & ad nullā illarū missus est Helias, nisi in Sareptā Sydoniæ ad mulierē uiduā. Ecce & nūc
 & usq; ad finē seculi Helias, qd̄ interpretat̄ deus meus, i. dñs Iesus Ch̄us, apud istā uiduā pasci
 tur & pascit hydriā farinæ eius, i. modicū sciæ qd̄ per naturā habere poterat gētilitas, multi
 plicādo p̄ sp̄m sciæ sp̄ualis, & coquēdo p̄ mysteriū crucis, cuius sacm̄ dum meditat̄, p̄fecto
 duo ligna colligit, & uitalē de scripturis panē facit. ¶ Et trāsmigratio Hierusalē, que in Bos
 phoro est, possidebit ciuitates austri. Hierusalē in scripturis nō ignotū est significare eccl̄iā
 quæ est ciuitas celestis. Huius nimis maxima portio fuit à uerō sole remota in errore gētili
 tatis ante aduētū saluatoris, & idcirco recte intelligitur p̄ trāsmigrationē que in Bosphoro ē.

Mat. 21
Ad austrū ha
bitare

Esa. 19.
Rom. 1
Plal. 68
Habitare i cā
pestribus.

1. Regū. 17

Per Ephraym
scribæ & phar
isæi denotan
tur.

Galaad
Gene. 31.
Osee. 6.

Beniamin

Filij Israhel, s̄
lij p̄missiōis,
Chananæi

Ezech. 16.

Sarepta
3. Reg. 17.

Luc. 4

Hierusalē in
Bosphoro

COMMENTA. RVPER. ABBA. LIB. I.

Bosphorus em (sicut iam superius dictu est) regio est maris septentrionalis: quo transmigrationem terrenae Hierusalē fuisse abductā nulla scriptura meminit: Possidebit ergo ciuitates austri. i. meridiei, qd nūc uidemus fieri, dū plenitudine ueri luminis & caloris possidet, qd p̄t erāt, absq; notitia dei, obscuri & frigid: qd tale est: ac si de septentrione transferant homines ad meridiē, ciuitates lucidas habitaturi, pp̄tito deo, qui sola gratia, & pietate sua gentes uisitat.

Saluatores
Apostoli.
Iaco. 5.

¶ Et ascendēt saluatores in montē Syon, iudicare montē Esau. Saluatores recte dicuntur, in per quoz ministeriū cōuersi peccatores saluātur, iuxta qd Ap̄tus Iacobus dicit: Quonia qui cōuersi fecerit peccatorē ab errore uiaē suae, saluabit animā eius à morte. Hoc maxime p̄t Christū Ap̄ti fecerūt, per quoz p̄dicationē gentes ab errore uiaē suae cōuersae sunt. Saluatores igitur sunt & ipsi ascendēt in montē Syon, iudicare montē Esau. i. sedebūt sup se dea dō

Matt. 19

decim, iudicātes duodecim tribus Israhel: qui uidelicet carnalis Israhel (ut sepe diximus) p̄t p̄t hoc ipsum qd infidelis & p̄secutor est fratris dicitur & est Esau. Illoz mons, in quē ascendit, Syon d̄r, & eminētia uirtutū est. Huius aut Esau mons supbia tumor ē. Illius expectatio iudicij plena timoris est. Et erit d̄no regnū: d̄no (inquā) cuius hae omnia dona sunt, quoz sancti sic hae reditabūt, sic possidebūt, sic iudicabūt, & post iudicabūt: & post iudicium in regno aeterno mēsa eius p̄cipites erūt, iuxta illud fidele eius p̄missum: Et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus, ut edatis & bibatis sup mensam meā in regno meo.

Lue. 22.

¶ Et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus, ut edatis & bibatis sup mensam meā in regno meo.

ABDIAE LIBRI FINIS.

PROLOGVS RVPERTI ABBATIS TVITIENSIS IN IONAM PROPHETAM.

Can. 2

Nima quae Christum quærit, intentionem suam cur illū quærat hac uoce de promit. Quis mihi det te fratrem meum, sugentē ubera matris meae, ut inueniam te foris & deosculer, & iam me nemo despiciat: Magna em̄ despectū sibi cōscia, suoq; iudicio multū despiciabilis ac despecta per hūc solū se nobis & inclytā fieri confidit, si talē dilectum inuenire, apprehendere, & deoscular meruerit: non tantū intus in secreto cōscientiæ cubiculo: uerū etiam foris, id est, ita ut ad amicos quoq; dilecti illius perueniat, qd illum uiderit, qd agnouerit, qd in eum crediderit, qd eum dilexerit. Deniq; iam tunc despiciabilis esse non potest in oculis dei patris, in conspectu eorum, uidelicet angeloz & hominū sanctoz. ¶ Vbi autē uel illa quærit, aut quærere debet, ubi ille inuenitur aut inuenire potest, nisi in scriptura: maximeq; prophetica, quæ uicq; uerbum domini est: Ibi quæritur & inuenitur: quia profecto, qualis sit ille dilectus, Prophetæ stantur. ¶ Et in alijs quidem citius, in alijs difficilius inuenitur. In Iona uero quem nunc in gredi cupimus inanifestissime claret, quod miraculum in illo celebratum fuerit præconantur eius. Ipse enim ore proprio dixit, & totus orbis audiuit. Sicut fuit Iona in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. ¶ Igitur & hunc Prophetam tanto alacrius ingrediamur, quanto clarius atq; pulchrius in eo Christi testimonium nouimus: quem in scripturis legis & Prophetarum quærere propositum habemus. Obscrātes, ut q̄ typus est saluatoris, & tribus diebus ac noctibus in uentre ceti moratus præfigurauit domini resurrectionem: nobis quoq; seruiorem obtineat salutem.

In scripturis
& prophetis,
deus inuenit̄.

Ionas typus
saluatoris

Matt. 12.

¶ Et in alijs quidem citius, in alijs difficilius inuenitur. In Iona uero quem nunc in gredi cupimus inanifestissime claret, quod miraculum in illo celebratum fuerit præconantur eius. Ipse enim ore proprio dixit, & totus orbis audiuit. Sicut fuit Iona in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. ¶ Igitur & hunc Prophetam tanto alacrius ingrediamur, quanto clarius atq; pulchrius in eo Christi testimonium nouimus: quem in scripturis legis & Prophetarum quærere propositum habemus. Obscrātes, ut q̄ typus est saluatoris, & tribus diebus ac noctibus in uentre ceti moratus præfigurauit domini resurrectionem: nobis quoq; seruiorem obtineat salutem.

Ionas.

¶ Et quis nesciat sepe in scripturis per columbam sancti spiritus gratiam significari.

Luce. 2
Intentio auis
choris

¶ Et quis nesciat sepe in scripturis per columbam sancti spiritus gratiam significari. Maxime quia super Dominum nostrum idem spiritus sanctus in specie columbae apparuit nauim ascendens nauulum dederit, quod dormierit: laboriosum, & ut ante nos dictum est, odoris est maximi. Veruntamen quanto difficilius, tanto & pulchrius fieri possit & cooperante secundum beneplacitum suum digito dei. Labor attentus splendida diuinitatis mysteria Christi proferre tentabit.

FINIS PROLOGI.